

**YURIDIK XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI
TRASNFOMATSIYANING NEYROIQTISODIYOT HUQUQIGA TASIRI**

¹Baxtiyorov Behzod

¹Toshkent davlat yuridik universiteti

Jinoiy odil sudlov fakulteti

behzodbaxtiyorov@mail.ru

²Javoxir Eshonqulov

Ilmiy rahbar

²Toshkent davlat yuridik universiteti, Kiber huquq kafedrası o'qituvchisi

javoxireshonqulov0724@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola Yuridik xizmatlar sohasida raqamli transformatsiyaning neyroiqtisodiyot huquqiga tasirini o'rganadi. Ushbu maqola yuridik xizmatlar sohasida raqamli transformatsiyaning neyroiqtisodiyot huquqiga ko'rsatadigan ta'sirini tahlil qilishga bag'ishlangan. Zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (big data) va blockchain kabi innovatsiyalar yuridik xizmatlarning samaradorligini oshirishi, hujjatlar bilan ishlashni avtomatlashtirishi va qaror qabul qilish jarayonlarini optimallashtirishi mumkin. Neyroiqtisodiyot huquqi doirasida bu texnologiyalar inson xatti-harakatlarini modellashtirish, qaror qabul qilish jarayonidagi psixologik omillarni hisobga olish va yangi iqtisodiy modellarning huquqiy asoslarini yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada, shuningdek, raqamli transformatsiya natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan huquqiy va axloqiy muammolar, masalan, inson omilining kamayishi, maxfiylik masalalari va sun'iy intellektga asoslangan tizimlarning huquqiy mas'uliyati kabi jihatlar yoritib beriladi. Ushbu jarayonning iqtisodiy samaradorligi bilan birga huquqiy tizimga ta'siri neyroiqtisodiyot nuqtai nazaridan o'rganilib, yuridik xizmatlarni modernizatsiya qilish yo'llari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: neyro, neyroiqtisodiyot, intellekt, blokcheyn, AI.

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ В СФЕРЕ ЮРИДИЧЕСКИХ УСЛУГ НА НЕЙРОЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРАВО

Бахтиёров Бехзод

Ташкентский государственный юридический университет

Факультет уголовного правосудия

behzodbakhtiyorov@mail.ru

Джавахир Эшанкулов

Научный руководитель

Преподаватель кафедры киберправа Ташкентского государственного
юридического университета

javaxireshonkulov0724@gmail.com

***Аннотация:** В данной статье исследуется влияние цифровой трансформации в сфере юридических услуг на нейроэкономическое право. Данная статья посвящена анализу влияния цифровой трансформации в сфере юридических услуг на право нейроэкономики. Современные технологии, в частности, такие инновации, как искусственный интеллект, большие данные (big data) и блокчейн, позволяют повысить эффективность юридических услуг, автоматизировать работу с документами и оптимизировать процессы принятия решений. В рамках нейроэкономического права эти технологии важны для моделирования поведения человека, учета психологических факторов в процессе принятия решений и создания правовой основы новых экономических моделей. В статье также освещаются правовые и этические проблемы, которые могут возникнуть в результате цифровой трансформации, такие как снижение человеческого фактора, вопросы конфиденциальности и юридическая ответственность систем на основе искусственного интеллекта. Наряду с экономической эффективностью этого процесса изучается влияние на правовую систему с точки зрения нейроэкономики и предлагаются пути модернизации юридических услуг.*

Ключевые слова: нейро, нейроэкономика, интеллект, блокчейн, ИИ.

**THE IMPACT OF DIGITAL TRANSFORMATION IN THE FIELD
OF LEGAL SERVICES ON NEURECONOMIC LAW**

Bakhtiyorov Behzod

Tashkent State University of Law

Faculty of Criminal Justice

behzodbakhtiyorov@mail.ru

Javakhir Eshankulov

Scientific supervisor

Teacher of the Department of Cyber Law, Tashkent State University of Law

javaxireshonkulov0724@gmail.com

***Abstract:** This article explores the impact of digital transformation in the legal services industry on neuroeconomic law. This article is devoted to the analysis of the impact of digital transformation in the field of legal services on the law of neuroeconomics. Modern technologies, in particular, innovations such as artificial intelligence, big data (big data) and blockchain can increase the efficiency of legal services, automate work with documents and optimize decision-making processes. Within the framework of neuroeconomic law, these technologies are important in modeling human behavior, taking into account psychological factors in the decision-making process, and creating the legal basis of new economic models. The article also highlights legal and ethical issues that may arise as a result of digital transformation, such as the reduction of the human factor, privacy issues, and the legal liability of artificial intelligence-based systems. Along with the economic efficiency of this process, the impact on the legal system is studied from the point of view of neuroeconomics, and ways to modernize legal services are proposed.*

***Keywords:** neuro, neuroeconomics, intelligence, blockchain, AI.*

Kirish. Yuridik xizmatlar sohasida raqamli transformatsiya zamonaviy dunyo iqtisodiyotining ajralmas qismi bo'lib, huquq va texnologiyaning uzviy
SJIF: 5.051

uyg'unlashuvda muhim rol o'ynamoqda. Raqamli innovatsiyalar, jumladan, sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyasi va big data (katta hajmdagi ma'lumotlar) yuridik xizmatlar sohasida inqilobiy o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Ushbu o'zgarishlar nafaqat xizmatlar ko'rsatish jarayonini soddalashtiradi, balki butun huquqiy tizimni qayta ko'rib chiqish zaruriyatini ham tug'diradi. Ayniqsa, neyroiqtisodiyot huquqi kabi sohalarda yangi texnologiyalar orqali inson qarorlarini, ular asosida yotgan jarayonlarni chuqurroq o'rganish va tahlil qilish imkoniyatlari kengaymoqda.

Neyroiqtisodiyot huquqi – bu inson miyasi faoliyati va uning qaror qabul qilish jarayonlariga ta'sir qiluvchi omillarni tadqiq etuvchi sohaga kiradi. Raqamli transformatsiya ushbu sohani zamonaviy texnologik vositalar bilan boyitib, yuridik qarorlar qabul qilishda innovatsion yondashuvlarni kiritmoqda. Shunday qilib, yuridik xizmatlar sohasida raqamli transformatsiyaning kuchayishi neyroiqtisodiyot huquqini yanada dolzarblashtiradi, huquqiy qarorlar qabul qilish jarayonini optimallashtiradi va inson omilini yanada chuqurroq tahlil qilishga imkon beradi. Butun dunyo bo'ylab yuridik xizmatlar sektori turli kvartallardan innovatsiyalar kiritish va o'zgartirish bosimiga duch kelmoqda. Avtomatlashtirish va sun'iy intellekt (AI) rivojlanishi tufayli ma'lumotlarga asoslangan yangi texnologiyalarning paydo bo'lishi uzoq vaqtdan beri mavjud bo'lgan amaliyotlarni sezilarli darajada buzishni va'da qilmoqda. Muhimi shundaki, bunday yangi texnologiyalarning buzilish potentsiali yuridik xizmatlar sohasida ko'proqdir, chunki bu texnologiyadan an'anaviy ravishda kam foydalaniladi (LexisNexis, 2014). Avtomatlashtirish va sun'iy intellekt sohasidagi o'zgarishlar tufayli "yuridik texnologiyalar" ning ko'payishi yuridik xizmatlar endi innovatsiyalarga qarshi immunitetga ega emasligini ta'kidlaydi (Sheppard, 2015). Ishlab chiqarish odatda

buzuvchi innovatsiyalarning diqqat markazida bo'lgan bo'lsa-da, xizmatlar sezilarli darajada kamroq e'tiborni tortdi. Ushbu maqola Buyuk Britaniyaning yuridik xizmatlar sektorini o'rganish orqali yuridik firmalardagi transformatsiyaning bosimi va qiyinchiliklari haqida tushunchalarni taqdim etadi. U AI va avtomatlashtirish bilan bog'liq muammolarning tabiati va turlari to'g'risida yuridik mutaxassislarning fikriga asoslanadi¹.

Buyuk Britaniya hukumati tomonidan chop etilgan Sanoat strategiyasining oq qog'ozi AIni Buyuk Britaniya iqtisodiyotining raqobatbardoshligi va unumdorligini oshirishning asosiy omili sifatida belgilaydi. Sanoat strategiyasining sohaviy yo'nalishi AI uchun Buyuk Britaniya iqtisodiyotining deyarli 80 foizini tashkil etuvchi va to'rt milliondan ortiq ish o'rinlarini ta'minlovchi Buyuk Britaniyaning professional xizmatlar sektorini o'zgartirish imkoniyatini ta'kidlaydi (Commons Palatasi, 2017). Professional xizmatlar sektoridan YaIMning 13% ni tashkil etuvchi eng yirik professional xizmatlar sub-sektorlaridan biri sifatida Buyuk Britaniyaning yuridik xizmatlar sektori AI ta'siri va salohiyatini o'rganish uchun ayniqsa qiziq. Birinchidan, u AIning uzilishiga ayniqsa zaifdir (McGinnis va Pearce, 2014). Yangi ishtirokchilarga an'anaviy yuridik firmalar tuzilmasidan tashqarida innovatsion xizmatlar ko'rsatishga imkon beradigan me'yoriy o'zgarishlarning kombinatsiyasi, shuningdek, mehnat talab qiladigan funktsiyalarni tezlashtiradigan yangi texnologiyalarning paydo bo'lishi huquq biznesining qanday amalga oshirilishini sezilarli darajada o'zgartirishi kutilmoqda. advokat bo'lish nimani anglatadi (Alarie va boshqalar, 2018; Susskind va Susskind, 2015). Masalan, sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalar huquqiy tadqiqotlar va shartnomalarni ko'rib chiqish va tahlil qilish uchun zarur bo'lgan vaqtni sezilarli

¹ <https://academic.oup.com/cjres/article/13/1/135/5716343>
SJIF: 5.051

darajada qisqartirdi, protseduralarni tezlashtirdi va qaror qabul qilishni kengaytirdi (Alarie va boshq., 2018). Bundan tashqari, advokatlar va texnologiya o'rtasida ko'proq simbiotik munosabatlar rivojlanishi mumkin bo'lganligi sababli, inson ko'nikmalarini yangi sohalarga qayta joylashtirish va raqamli huquqshunoslarning yangi turlarining paydo bo'lishi yuqori ehtimolli stsenariylardir (Susskind, 2017).

Biroq, yuridik xizmatlar sektori odatda innovatsiyalarga chidamli bo'lib, an'anaviy amaliyot va xavf-xatarlardan voz kechish kombinatsiyasi tufayli boshqa yuqori qiymatli sektorlarga nisbatan yangi texnologiyalarni o'zlashtirishda sekin edi (Alarie va boshq., 2018; Ribstein, 2010). Boshqa narsalar qatorida, yuqori daromadli yuridik firmalarni AI kabi buzg'unchi texnologiyalarni qo'llashga ishonitirish qiyin. Shunga qaramay, sektor biznes modellariga (bundan buyon BM) chuqur ta'sir ko'rsatadigan va asosan avtomatlashtirish va sun'iy intellekt va bozor kuchlari ko'rinishidagi texnologik omillar tomonidan boshqariladigan tarkibiy qayta konfiguratsiya ostonasida turibdi. Xavf shundaki, sun'iy intellektni o'z BMLariga qo'llash haqida o'ylashni boshlamagan firmalar noqulay ahvolga tushib qolishadi va bu xalqaro miqyosda sektorning raqobatbardoshligi va iqtisodiy salomatligi uchun oqibatlarga olib kelishi mumkin².

Alarie va boshqalar kabi. (2018, 123) ta'kidlaganidek, "yuridik kasbda sun'iy intellekt vositalarining haqiqiy foydalari faqat advokatlar yuridik xizmatlar ko'rsatishni to'liq qayta ko'rib chiqishganidan keyin amalga oshirilishi mumkin". Shu sababli, AI va boshqa texnologik bosimlar yuridik xizmatlar firmalarining mavjud BMLariga va AI potentsial hissa qo'shishi yoki joriy faoliyatni buzishi mumkin bo'lgan biznes sohaslariga qarshi kurashish uchun mavjud bozor tendentsiyalari bilan qanday birlashishini tushunish juda muhimdir (Armour va

² <https://academic.oup.com/cjres/article/13/1/135/5716343>
SJIF: 5.051

Sako, 2019). Bu, ayniqsa, yangi ma'lumotlarga asoslangan sun'iy intellektni qo'llab-quvvatlaydigan texnologiyalar qiymat zanjiridagi har bir bo'g'inni buzishni va'da qiladigan biznes muhitida faoliyat yuritadigan yuridik xizmatlar firmalari uchun juda muhimdir va shuning uchun texnologik taraqqiyotga tezkorlik bilan munosabatda bo'lishlari kerak. muhim transformatsiya. Shu bilan birga, "buzuvchi" deb e'lon qilingan AI va unga aloqador texnologiyalar atrofidagi shov-shuvni hisobga olgan holda, ushbu sektorda ishlaydiganlar tomonidan qabul qilingan qarshilik manbalari va sun'iy intellektni qabul qilishdagi to'siqlarni tushunish juda muhimdir. Hozirda ushbu masalalarga e'tibor davlat siyosati va biznes amaliyotini ishlab chiqishga xizmat ko'rsatishning keyingi avlodiga o'tishni oldindan ko'rish, sektorning barqarorligini qo'llab-quvvatlash va mehnat bozorida yuzaga keladigan o'zgarishlarni bashorat qilish va yumshatish imkonini beradi. Hadfield (2017) ta'kidlaganidek, yuridik sektordagi buzilishlarni bartaraf etish uchun infratuzilma hali ekzogen texnologik o'zgarishlar va bozor talablariga javob bera olmaydi. Shu sababli, ushbu tadqiqotni ma'lum qiladigan ikkita asosiy tadqiqot savollari: "Hozirgi texnologik va bozor bosimlari yuridik xizmatlar firmalarining hozirgi biznes modellariga qanday qiyinchilik tug'diradi?" va "yuridik xizmatlar sektorida transformatsiya uchun qanday to'siqlar mavjud?"³.

Maqola shuni ko'rsatadiki, Buyuk Britaniyaning yuridik xizmatlar sektoridagi firmalar avtomatlashtirish va sun'iy intellekt sohasidagi o'zgarishlar hamda innovatsion yangi ishtirokchilar tomonidan o'z amaliyotlari va BM'larini o'zgartirishga turtki bo'lgan sezilarli tashqi bosimlarni ko'rmoqda. Biroq, keng tarqalgan reaktiv fikrlash va o'zgarishlarga qarshilik transformatsiyaga va innovatsiya imkoniyatlariga to'sqinlik qiladi, o'rnatilgan va barqaror boshqaruv

³ <https://academic.oup.com/cjres/article/13/1/135/5716343>
SJIF: 5.051

tuzilmalari esa o'zgarishlarni rag'batlantirmaydi. Ko'nikmalardagi kamchiliklar, texnologiya va ma'lumotlarga nisbatan qo'rquv va ishonchsizlik bilan birgalikda konservativ yondashuvlarni yanada kuchaytiradi. Maqolada biznes modeli innovatsiyasi (BMI bundan buyon) yuridik xizmat ko'rsatuvchi firmalarga buzilishlarga eng moyil bo'lgan biznes sohalarini aniqlashga yordam beradigan, lekin imkoniyatlardan foydalanish mumkin bo'lgan o'zgarishlar uchun qimmatli vosita sifatida ta'kidlanadi. BMI firmalarga ijobiy javob berishga va yangi texnologiyalarni o'zlashtirishga o'z takliflari va tuzilmalarini sun'iy intellektning afzalliklarini ro'yobga chiqarish uchun qayta sozlash orqali yordam berishi mumkin. Bu yangi texnologiyalarni joriy etish orqali biznesga qayerda qo'shiladigan qiymatni va amalga oshirilishi kerak bo'lgan kelishuvlarni ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi (Agrawal va boshq., 2018)⁴.

Maqolaning asosiy hissasi shundaki, transformatsiya uchun bosimlar texnologik o'zgarishlardan kelib chiqqan bo'lsa-da, transformatsiya va moslashuv muammolari asosan ijtimoiy xarakterga ega. Xususan, o'zgarishlarga texnologik turtki bo'lgan sharoitda mavjud tuzilmalar va biznes modellarini saqlab turadigan kasbiy me'yorlar, an'analar va madaniyatdir. Bundan tashqari, avtomatlashtirish, aqlli xatti-harakatlarga taqlid qiluvchi "haqiqiy AI" texnologiyalaridan farqli o'laroq, hozirgi vaqtda buzilishning asosiy manbai bo'lsa-da, u sun'iy intellektni tarqatish va qabul qilish yo'lidagi qadamdir. Shuning uchun, BMI bilan erta shug'ullanish, oxir-oqibat "AIga tayyor" bo'lish uchun juda muhimdir. Maqolada innovatsiyalarni qabul qilish va yuridik xizmatlar ko'rsatishni qayta ko'rib chiqish sohaning kelajakdagi raqobatbardoshligini va firmalarning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashning kalitidir, degan xulosaga keladi. U o'zgarishlarga

⁴ <https://academic.oup.com/cjres/article/13/1/135/5716343>

moslashish va sun'iy intellekt kabi yangi texnologiyalarni qabul qilishda BMI ning roli va ahamiyatini muhokama qilish bilan boshlanadi, so'ngra sun'iy intellektni qo'llab-quvvatlaydigan texnologiyalar rivojlanayotgan biznes amaliyotiga qanday hissa qo'shishi kutilayotgani haqida tushuncha beriladi. Yakuniy bo'limlardan oldin uslubiy bo'lim mavjud bo'lib, unda bizning xulosalarimiz, muhokamalarimiz va tavsiyalarimiz taqdim etiladi.

Abstrakt

So'nggi yillardagi jadal texnologik taraqqiyot moliyadan tortib o'yin-kulgigacha bo'lgan turli sohalarda raqamli tendentsiya urug'ini sepdi. Boshqalar singari, yuridik soha ham ushbu davom etayotgan tendentsiyadan o'zining munosib ulushini oldi va raqamli transformatsiya bosqichiga kirdi. Oxir oqibat, bu yuridik xizmatlarning qanday va kim tomonidan taqdim etilishida misli ko'rilmagan o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Ushbu maqolada men texnologiyadan yuridik sohada qanday foydalanilishini, shuningdek, raqamli transformatsiya yuridik mutaxassislarga qanday ta'sir qilishini qisqacha muhokama qilaman.

Raqamli transformatsiya nima?

Raqamli transformatsiyani biznes operatsiyalarini yaxshilash va o'zgaruvchan sanoat va mijozlar talablarini qondirish maqsadida raqamli texnologiyalarning tashkilotning barcha jabhalariga integratsiyalashuvi sifatida aniqlash mumkin. Yuridik sohadagi raqamli transformatsiya xizmatlar ko'rsatishdan tortib jamoaviy hamkorlik va mijozlarning o'zaro hamkorligigacha bo'lgan yuridik xizmatlarning turli jihatlarini raqamlashtirishdan iborat. Bugungi texnologiya yuridik mutaxassislarga hujjatlarni avtomatlashtirish, elektron kashfiyotlar, virtual yuridik yordamchilar, raqamli shartnomalar va ishlarni boshqarish vositalari kabi bir qator xarajat va vaqtni tejaydigan yechimlarni taklif

qilmoqda. Ushbu yechimlar blokcheyn, bulut xizmatlari va tabiiy tillarni qayta ishlash va mashina o'rganishni o'z ichiga olgan sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalardagi yutuqlar bilan quvvatlanadi. Yuridik firmalar tomonidan ushbu ilg'or texnologiyalardan foydalanish nafaqat yuridik xizmatlar samaradorligi va sifatini oshiradi, balki vazifalarni bajarish uchun sarflangan hisob-kitob soatlarini maksimal darajada oshirish orqali ularning xarajatlarini kamaytiradi. Kengroq ma'noda, yuridik texnologiya vositalaridan foydalanish, shuningdek, inson xatolari xavfini va ular natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan kutilmagan majburiyatlarni kamaytiradi⁵.

Raqamli transformatsiya nima?

Raqamli transformatsiyani biznes operatsiyalarini yaxshilash va o'zgaruvchan sanoat va mijozlar talablarini qondirish maqsadida raqamli texnologiyalarning tashkilotning barcha jabhalariga integratsiyalashuvi sifatida aniqlash mumkin. Yuridik sohadagi raqamli transformatsiya xizmatlar ko'rsatishdan tortib jamoaviy hamkorlik va mijozlarning o'zaro hamkorligigacha bo'lgan yuridik xizmatlarning turli jihatlarini raqamlashtirishdan iborat. Bugungi texnologiya yuridik mutaxassislariga hujjatlarni avtomatlashtirish, elektron kashfiyotlar, virtual yuridik yordamchilar, raqamli shartnomalar va ishlarni boshqarish vositalari kabi bir qator xarajat va vaqtni tejaydigan yechimlarni taklif qilmoqda. Ushbu yechimlar blokcheyn, bulut xizmatlari va tabiiy tillarni qayta ishlash va mashina o'rganishni o'z ichiga olgan sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalardagi yutuqlar bilan quvvatlanadi. Yuridik firmalar tomonidan ushbu ilg'or texnologiyalardan foydalanish nafaqat yuridik xizmatlar samaradorligi va sifatini oshiradi, balki vazifalarni bajarish uchun sarflangan hisob-kitob soatlarini

⁵ <https://lawels.com/en/2023/01/15/a-time-of-change-digital-transformation-in-the-legal-industry/>
SJIF: 5.051

maksimal darajada oshirish orqali ularning xarajatlarini kamaytiradi. Kengroq ma'noda, yuridik texnologiya vositalaridan foydalanish, shuningdek, inson xatolari xavfini va ular natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan kutilmagan majburiyatlarni kamaytiradi⁶.

Ishlarni texnologiyaga yo'qotish

Garchi ko'p vaqt talab qiluvchi va takrorlanuvchi vazifalarda texnologik yechimlardan foydalanish yuridik mutaxassislariga o'z vaqtlari va kuchlarini ko'proq intellektual talabchan vazifalarni bajarishga bag'ishlash imkonini bersada, yuridik ishning muhim qismini texnologik vositalar tomonidan o'z zimmasiga olishi ma'lum yuridik kasblar uchun xavf tug'diradi. Angliya va Uels huquq jamiyatining so'nggi bashoratiga ko'ra, 2027 yilga kelib yuridik xizmatlar sohasida 13 000 ta ish o'rinlari texnologiya tufayli yo'qoladi. Odatda kam malaka talab qiladigan vazifalarni bajaradigan yuridik kotiblar va ofis yordamchilari, ehtimol, ushbu tendentsiyadan eng ko'p ta'sirlangan bo'lish. Shu munosabat bilan, huquqshunoslar va stajyor advokatlar ham xavf ostida bo'lib ko'rinadi, chunki ular ham tez-tez takrorlanadigan va kamroq murakkab ishlar bilan shug'ullanadilar, ularni huquqiy texnologiya vositalari bilan tezroq hal qilish mumkin.

Yuridik sohada paydo bo'ladigan yangi rollar

Ba'zi past malakali rollar kelajakda yo'q bo'lib ketishi prognoz qilinsa-da, raqamli asrning o'zgaruvchan talablariga javob beradigan yangi rollar paydo bo'lmoqda. Yuridik muhandis roli kelgusi yillarda yuridik firmalarning ajralmas qismi bo'lishi kutilayotgan vazifalardan biridir. Yuridik muhandis, yuridik texnolog sifatida ham tanilgan, yuridik ekspertiza va texnologik echimlar o'rtasidagi bog'liqlik sifatida belgilanishi mumkin. Ular mavjud mahsulotlar,

⁶ <https://lawels.com/en/2023/01/15/a-time-of-change-digital-transformation-in-the-legal-industry/>
SJIF: 5.051

xizmatlar va jarayonlarni optimallashtiradi va ilmiy yondashuvni qo'llash orqali huquqiy muammolarga raqamli echimlarni ishlab chiqadi. Yuridik sohada paydo bo'ladigan yana bir rol - bu sud ishlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha mutaxassis bo'lib, uni ma'lumotlar bazalarini yaratish yoki saqlash, hujjatlarni ko'rib chiqish va yozuvlarni olish kabi tashkiliy vazifalarni hal qilish orqali advokatlarga murakkab da'volarda yordam berish uchun mas'ul bo'lgan mutaxassis sifatida ta'riflash mumkin. Bu rol yuridik xizmatlarda elektron sud ma'lumotlar bazalaridan foydalanishning ortib borishi tufayli ishlab chiqilgan va kelgusi yillarda advokatlik firmalarida tobora ortib borishi kutilmoqda.

Bundan tashqari, mijozlarning talablarining kengayishi vaqt va resurslardan samarali foydalangan holda yuridik vazifalarni yaxshiroq rejalashtirish va boshqarishni ta'minlash orqali advokatlik firmalariga yuridik xizmatlarini yaxshilashga yordam beradigan yuridik loyiha menejerlariga talabning ortishiga olib keldi. Ichki ma'lumotlar olimi, innovatsiyalar bo'yicha menejer va biznes-tahlilchi rollari kelgusi yillarda yuridik firmalarda ko'proq ishtirok etishi mumkin bo'lgan boshqa kasblardir⁷.

Bugungi huquqshunoslar uchun yangi ko'nikmalar to'plami

Ushbu yangi davr yuridik xizmatlarning amaliyotga yo'naltirilgan va ko'p mehnat talab qiladigan sohadan malakaga yo'naltirilgan sohaga o'tishini davom ettirishga yordam beradigan innovatsion istiqbolga va yangi ko'nikmalarga ega bo'lgan yuridik mutaxassislarning yangi avlodini talab qiladi. Moslashuvchanlik va moslashuvchanlik - bu bozor va mijozlarning o'zgaruvchan talablariga o'z vaqtida javob berish uchun bugungi huquqshunoslar ega bo'lishi kerak bo'lgan asosiy ko'nikmalardir. Kelajakdagi huquqshunoslar o'zgarishlarga va yangi istiqbollarga

⁷ <https://lawels.com/en/2023/01/15/a-time-of-change-digital-transformation-in-the-legal-industry/>
SJIF: 5.051

ochiq bo‘lishi va raqamli asr muammolariga yangi echimlarni topish uchun qutidan tashqarida o‘ylash qobiliyatiga ega bo‘lishi kerak. Texnologik savodxonlik texnologik yechimlarni eng samarali amalga oshirish uchun muhim rol o‘ynaydi, ma'lumotlar tahlili va loyihalarni boshqarish esa yuridik mutaxassislariga raqobatbardosh huquqiy bozorda ustunlik berishi mumkin bo‘lgan qo‘shimcha ko‘nikmalardir. Va nihoyat, shaxslararo munosabatlar va hissiy intellekt har qachongidan ham muhimroqdir, chunki ular texnologiyaga taqlid qilib bo‘lmaydigan insonga qaratilgan ko‘nikmalar bo‘lib, oxir-oqibat sanoatdagi ba’zi an’anaviy yuridik kasblarni almashtirishi kutilmoqda⁸.

O‘zgarishlarga qanday munosabatda bo‘lishimiz kelajakni belgilaydi

Texnologiya muqarrar ravishda biz bilgan yuridik sohani o‘zgartiradi, yaxshi yoki yomonmi, ammo bu jarayon yuridik mutaxassislar tomonidan qanday hal qilinishiga bog‘liq bo‘ladi. Agar ular raqamli transformatsiyani qabul qilishni va u taqdim etayotgan imkoniyatlardan foydalanishni tanlasa, bu yanada samaraliroq yuridik sohaga olib keladi, bu erda sifatli xizmatlar kamroq xarajat evaziga taqdim etiladi va bu ham huquqshunoslar, ham ularning manfaatdor tomonlariga foyda keltiradi. O‘zgarishlarga qarshi turishni tanlaganlar esa, oxir-oqibat, raqobatbardosh huquqiy bozorda orqada qoladilar.

Advokatlik kasbining texnologiyani o‘zlashtirishi o‘z tarixi davomida so‘z protsessorlari paydo bo‘lishi bilan boshlangan va blokcheyn va sun‘iy⁹ intellekt (AI) faoliyat yuritishning asosiy usullari bo‘lgan hozirgi kungacha davom etgan inqilobiy sayohat bo‘ldi. Word protsessorlari dastlab hujjatlashtirish jarayonida

⁸ <https://lawels.com/en/2023/01/15/a-time-of-change-digital-transformation-in-the-legal-industry/>

⁹ <https://www.legalserviceindia.com/legal/legal/legal/article-17599-the-digital-transformation-of-law-exploring-technology-s-impact-on-the-legal-industry.html>

sezilarli o'zgarishlarga olib keldi, bu esa qo'lda yozish mashinkalaridan foydalanishdan keskin voz kechdi.

Keyingi yillarda biz huquqiy tadqiqotlar ma'lumotlar bazalarini o'z ichiga olish orqali muhim bosqichga erishdik, bu ma'lumotlar va pretsedentlarga kirish tezligi va aniqligini sezilarli darajada oshirdi. Bu bizning sayohatimizdagi muhim qadam edi. Elektron kashfiyot texnologiyalari birinchi marta joriy etilganda, hujjatlarni ko'rib chiqish jarayoni sezilarli darajada samaraliroq bo'ldi. Mijozlarga qonuniy vakillik berish usuli blokcheyn va sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalardan foydalanadigan advokatlar soni ortib borayotgani bilan inqilob qilmoqda.

Huquqiy amaliyotning zamonaviy texnologik muhiti kontekstida turli platformalar va texnologiyalar muhim ahamiyatga ega. Yuridik tadqiqot ma'lumotlar bazalaridan foydalangan holda, huquqiy sohadagi mutaxassislar samarali va keng qamrovli ma'lumotlarni olish imkoniyati bilan ta'minlanadi. Elektron kashfiyot yechimlaridan foydalanish orqali tasdiqlovchi hujjatlarni boshqarish va tahlil qilishni yaxshilash orqali ishlarni tayyorlash jarayonini soddalashtirish mumkin. Ish jarayonining tuzilishini maksimal darajada oshirish uchun ishlarni boshqarish dasturidan foydalanish sud jarayonini yanada samaraliroq tartibga solishga yordam beradi.

Mojarolarni hal qilish haqida gap ketganda, ko'proq texnologiyaga asoslangan boshqa usullar mavjud va nizolarni hal qilishning onlayn vositalari bu borada yordam beradi. Amaliyotchilarning raqobatbardoshligini saqlab qolish va zamonaviy huquqiy sharoitda yuqori sifatli yuridik xizmatlar ko'rsatishni davom ettirish uchun ushbu texnologiyalarga moslashishlari va ulardan foydalanishlari

zarur. Buning sababi shundaki, ular ushbu murakkab texnik manzarani muhokama qilishlari kerak¹⁰.

Huquq sohasidagi texnologiya taraqqiyoti natijasida kasb bilan bog'liq majburiyatlar, tartiblar va axloqiy nuqtai nazarlarda sezilarli o'zgarishlar yuz berdi. Matn protsessorlari va sun'iy intellekt kabi texnologiya yutuqlari natijasida huquqiy amaliyotda o'zgarishlar ro'y berdi, bu samaradorlikni oshirdi va xarajatlarni qisqartirdi. Ushbu transformatsiya oddiy protseduralarni avtomatlashtirish orqali amalga oshirildi. Advokatlarning an'anaviy mas'uliyatidagi o'zgarishlar yuridik texnologlarning ko'payishi va advokatlarning yangi malaka to'plamlarini rivojlantirish talabi natijasida yuzaga keldi.

Sun'iy intellekt (AI) huquqiy tadqiqotlar, tahlillar va qarorlar qabul qilishda sezilarli ta'sir ko'rsatdi, garchi ba'zi odamlar algoritmik noto'g'ri tushunchalarni kiritishdan xavotirda. Texnologiya huquqiy tizimda hal qiluvchi rol o'ynashda davom etayotganligi sababli, ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylik bilan bog'liq tashvishlar kabi axloqiy masalalar juda yuqori darajada ahamiyat kasb etdi.

Agar texnologiyaning advokatlik sohasida qanday yo'nalishda borayotganini hisobga olsak, uzluksiz innovatsiyalar kelajakni belgilovchi xususiyat bo'lishini ko'rishimiz mumkin. Yuridik xizmatlar blokcheyn, kengaytirilgan reallik va sun'iy intellekt kabi yangi texnologiyalarning uzluksiz rivojlanishi natijasida paradigma o'zgarishlarini boshdan kechirish arafasida turibdi, ular o'zlari bilan ijodiy yondashuv va usullarni olib kelmoqda¹¹.

Yuridik xizmatlarni raqamlashtirish Amerikaning adolatga kirish muammosini engillashtirishi mumkin. Advokatlarning narxi oshishi va qonunning

¹⁰ <https://www.legalserviceindia.com/legal/legal/legal/article-17599-the-digital-transformation-of-law-exploring-technology-s-impact-on-the-legal-industry.html>

¹¹ <https://www.legalserviceindia.com/legal/legal/legal/article-17599-the-digital-transformation-of-law-exploring-technology-s-impact-on-the-legal-industry.html>

murakkabligi tufayli har yili ko'proq odamlar adolatdan mahrum bo'lishadi. Qashshoqlashgan amerikaliklarning qariyb 92 foizi yoki 36 million kishi fuqarolik da'vosi uchun advokat yollay olmaydi. Ushbu "sud taqchilligi" qashshoqlikni davom ettiradi va advokatlar himoya qilish uchun mo'ljallangan asosiy huquqlarni buzadi, bu esa ko'chirishdan sog'liqni saqlashgacha bo'lgan uydagi zo'ravonlikgacha bo'lgan masalalarga ta'sir qiladi¹².

Bugungi kunda sud qarorlari kuch nosimmetrikligi bilan tekshiriladi - kambag'al amerikaliklar muntazam ravishda bir nechta advokatlarni sotib olishga qodir bo'lgan boy korporatsiyalar va shaxslar tomonidan pistirma qilinadi. Qonunning murakkabligi va noaniqligi shuni anglatadiki, bu harakatlarning maqsadlari yuridik maslahatlarsiz o'zlarini munosib himoya qila olmaydi, bu esa korporativ huquqiy suiiste'molliklarning ochiq va nazoratsiz o'tishiga imkon beradi. Vaziyatni yomonroq qilish, advokatsiz sudlarning adolatsizliklari ayollar va rangli odamlarga nomutanosib ravishda ta'sir qiladi.

Ushbu maqolada AI yuridik xizmatlaridagi yangi ishlanmalar baholanadi. U birinchi navbatda sun'iy intellektning yuridik xizmatlardan foydalanishni demokratlashtirish imkoniyatlarini o'rganadi yoki to'g'ri muomala qilinmasa, u faqat mavjud tengsizliklarni kuchaytirishi mumkin. Nihoyat, maqolada sun'iy intellektning xavf-xatarlarini bartaraf etish bo'yicha aniq islohotlar ko'rsatilgan.

Ushbu tajriba bosqichida ham 280 dan ortiq kompaniyalar yuridik texnologiyalarni ishlab chiqishni boshladilar. Ushbu sohadagi kompaniyalar allaqachon 757 million dollardan ko'proq mablag' yig'ishgan va 1369 ta yuridik mashinalarni o'rganish bo'yicha patent olish uchun ariza berishgan.

¹² <https://jolt.law.harvard.edu/digest/the-promise-and-peril-of-ai-legal-services-to-equalize-justice>

rd.edu/digest/the-promise-and-peril-of-ai-legal-services-to-equalize-justice
SJIF: 5.051

Avtomatlashtirilgan yuridik tizimlar huquqiy fayllarni bir necha soniya ichida qayta ishlash imkoniyatiga ega. Yaqinda yaratilgan AI tizimi, Intelligent File 1.0, qonuniy hujjatlarni avtomatik ravishda to'ldirishi va tartibga solishi mumkin. Rocket Lawyer kabi ilovalar allaqachon kambag'al amerikaliklarga biznes shartnomalari, ko'chmas mulk shartnomalari va vasiyatnomalar kabi qonuniy hujjatlarni bir zumda to'ldirish orqali yordam bermoqda. Ushbu tizimlar ortidagi texnologiya murakkab huquqiy ta'limotlar va rasmiyatchiliklarni soddalashtiradi, qonunni advokatsiz tushunishdagi tizimli to'siqlarni yumshatadi va hatto eng oddiy yuridik vazifalarni ham bajaradi.

Hujjatlarni soddalashtirishdan tashqari, sun'iy intellekt yuridik savollarga ham javob berishi va arzon narxlarda yordam taklif qilishi mumkin. O'z-o'ziga yordam berish bo'yicha chatbotlar kam ta'minlangan shaxslarga o'zlarining muayyan ishi yoki vaziyati haqida zudlik bilan huquqiy ma'lumotni taqdim etish orqali o'zlarining fuqarolik masalalarini sudga topshirishga imkon beradi. Ushbu chatbotlar mijozlarga ularning huquqlari, qonuniy strategiyalari va fuqarolik sudidagi tartiblari haqida maslahat berish uchun mo'ljallangan¹³.

Tartibga solinmagan qonuniy sun'iy intellekt yuridik firmalarni o'zaro mustahkamlovchi tsiklga aylantiradi, bu faqat boy firmalarni boyitadi va firmalar o'rtasidagi daromad farqini kengaytiradi. Yirik advokatlik firmalari ko'pincha rivojlanayotgan yuridik texnologiyalarni qo'llash uchun yaxshi jihozlangan; ilg'or AIni olish va qabul qilish qimmatga tushadi va shuning uchun uni amalga oshirish uchun zarur kapital va moliyalashtirish qobiliyatiga ega bo'lgan badavlat firmalargina foydalanishi mumkin. Ushbu texnologiyalar nafaqat ko'p vaqt talab qiladigan vazifalarni avtomatlashtiradi, balki ijodiy va tahliliy vazifalarni

¹³ <https://jolt.law.harvard.edu/digest/the-promise-and-peril-of-ai-legal-services-to-equalize-justice>
SJIF: 5.051

bajarishda ham yordam beradi. Kattaroq yuridik firmalar rivojlanayotgan qonuniy AIni qabul qilib, uzoq muddatli sinov va xatolik jarayoni bilan shugʻullanar ekan, ular xavfsizlik tarmogʻiga ega boʻlgan holda, sunʼiy intellektdan olinadigan foydani maksimal darajada oshiradilar. Kichikroq yuridik firmalar bunday imtiyozga ega emaslar va ular kelajakda arzon, toʻliq ishlab chiqilgan sunʼiy intellektni oʻzlashtirganda himoyasiz boʻlib qoladilar. Yuqori sifatli sunʼiy intellektdan foydalangan holda, yirik yuridik firmalar elita shaxslarga koʻproq xizmat koʻrsatishi mumkin, ammo adolatsizlikdan zarar koʻrganlarga emas. Maʼmuriy vazifalarni avtomatlashtirish orqali milliy firmalar hajmi va geografiyasini ham kengaytirishi mumkin. Aksincha, kichikroq firmalar kamroq samaraliroq va oʻz-oʻziga ishonadigan lavozimlarda qolib ketishadi, chunki ular rivojlanayotgan qonuniy AIdan foydalanish uchun tashkiliy resurslarga ega emas¹⁴.

Xulosa qilib aytganda, yuridik xizmatlar sohasida raqamli transformatsiya huquq tizimining yangi bosqichga chiqishiga turtki bermoqda. Texnologik vositalarning, xususan, sunʼiy intellekt va katta hajmdagi maʼlumotlar tahlilining joriy etilishi nafaqat huquqiy xizmatlarning sifatini oshiradi, balki jarayonlarning samaradorligini ham sezilarli darajada kuchaytiradi. Bu oʻzgarishlar inson miyasi faoliyatini chuqur tahlil qilish imkonini beradigan neyroiqtisodiyot huquqi bilan integratsiya qilinganida, yuridik qarorlar qabul qilish jarayoni hamda sud amaliyoti yangi koʻrinish kasb etadi.

Shunday qilib, raqamli transformatsiya va neyroiqtisodiyot huquqi oʻzaro uygʻunlashgan holda, yuridik sohada yanada odil va asoslangan qarorlar qabul qilishga, shuningdek, huquqiy tizimning umuman yaxshilanishiga xizmat qiladi. Yuridik xizmat koʻrsatish jarayonlarida innovatsiyalarni joriy etish kelajakda

¹⁴ <https://jolt.law.harvard.edu/digest/the-promise-and-peril-of-ai-legal-services-to-equalize-justice>
SJIF: 5.051

yanada barqaror va raqamli iqtisodiyotga moslashgan huquqiy muhitni shakllantirish uchun zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar va saytlar:

1. <https://academic.oup.com/cjres/article/13/1/135/5716343>.
2. <https://lawels.com/en/2023/01/15/a-time-of-change-digital-transformation-in-the-legal-industry/>.
3. <https://www.legalserviceindia.com/legal/legal/legal/article-17599-the-digital-transformation-of-law-exploring-technology-s-impact-on-the-legal-industry.html>.
4. <https://jolt.law.harvard.edu/digest/the-promise-and-peril-of-ai-legal-services-to-equalize-justice>.
5. Karimjonova Laylo Abdumalik qizi, & Javoxir Eshonqulov. (2024). LEGAL AND TECHNICAL ASPECTS OF PERSONAL DATA PROTECTION. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14231936>.
6. Eshonqulov, Javoxir. "SUV RESURSLARINI MUHOFAZA QILISH YO‘LIDAGI O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIK TAHLILI." Центральноазиатский журнал образования и инноваций 2.11 Part 3 (2023): 47-52. 7.
7. Eshonkulov, J. (2024). Legal foundations for the application of artificial intelligence Technologies in the Sports Industry. American Journal of Education and Evaluation Studies, 1(7), 240-247. <https://semantjournals.org/index.php/AJEES/article/view/320/287>.
8. Ruxshona, S., & Eshonqulov, J. (2024). KRIPTOVALYUTALARNI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH MUAMMOLARI. Journal of new century innovations, 65(3), 142-146. <https://scientific-jl.org/new/article/view/3724>.

9. Charos, M., & Eshonqulov, J. (2024). RAQAMLI BANK KARTALARIDAN FOYDALANISHNING HUQUQIY JIHATLARI. Journal of new century innovations, 65(3), 157-165. <https://scientific-jl.org/new/article/view/3733>.

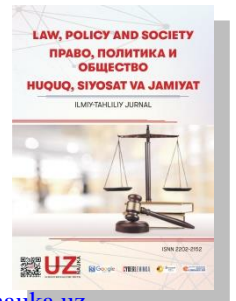
10. Eshonqulov, J. (2024). ELEKTRON DAVLAT XARIDLARINI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI. Journal of new century innovations, 65(3), 131-141. <https://scientific-jl.org/new/article/view/3720>.

11. Usmonova, S., & Eshonqulov, J. (2024). HUQUQIY RISKLARNI BAHOLASHDA BIG DATA TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH. Modern Science and Research, 3(11), 464-471. <https://scientific-jl.org/new/article/view/3724>.

12. Orziqulov Elnur, and Javoxir Eshonqulov. 2024. “RAQAMLI PLATFORMALARDA FOYDALANUVCHILAR SHAXSIY MA’LUMOTLARINI HIMOYA QILISH”. Journal of New Century Innovations 65 (3): 166-72. <https://scientific-jl.org/new/article/view/3738>.

13. Tirkasheva Umida, & Javoxir Eshonqulov. (2024). RAQAMLI PLATFORMALARDA REKLAMA FAOLIYATINI AMALGA OSHIRISH SHARTLARI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 58(4), 28-38. <https://scientific-jl.org/obr/article/view/3983>.

14. Ergashaliyeva Sevinch, & Javoxir Eshonqulov. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOTDA INTELLEKTUAL MULK HUQUQINI LITSENZIYALASH . ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 58(4), 9-18. <https://scientific-jl.org/obr/article/view/3981>.

---

15. Hafizov Diyorbek, & Javoxir Eshonqulov. (2024). ANALYSIS OF LEGAL DOCUMENTS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LEGAL ACTIVITY. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14231948>.